

روایت اختصاصی «ایران» از حاشیه‌های دیدار فرماندهان نیروی هوایی با رهبر انقلاب

فرمانده، فرمانده؛ آماده‌ایم آماده

حسین دلیریان

کارشناس حوزه دفاعی

فرماندهان و جمعی از افسران نیروی هوایی و پدافند هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران صبح دیروز مصادف با ۱۹ بهمن ماه سالروز بیعت تاریخی نیروی هوایی ارتش با امام راحل، با حضرت آیت‌الله خامنه‌ای فرمانده معظم کل قوا دیدار کردند. این دیدار، حاشیه‌هایی داشت که در ادامه می‌خوانید؛

همه کسانی که به دیدار رهبری رفته‌اند، می‌دانند که معمولاً دیدارهای رهبر، پرشور است و میهمانان حسینی‌ه امام خمینی(ره) هم معمولاً پیش از آغاز جلسه با هم گدغد دارند و گپ و گفت می‌کنند، اما این روزها وقتی وارد حسینی‌ه می‌شوی، نه می‌توانی خیلی به افراد نزدیک شوی و نه اگر دوستانت را دیدی، می‌توانی با آنها مصافحه کنی. من در حسینی‌ه امام خمینی هستم، در سالروز بیعت تاریخی نیروی هوایی با امام و انقلاب.

برای اینکه فضای حسینی‌ه دستم بیاید، قدری زودتر به مراسم رفتم، یعنی حدود ساعت ۸ و نیم صبح هیچ‌کدام از افسران و امرای نیروی هوایی هنوز در حسینی‌ه نرسیده اما یک چیز نظرم را جلب می‌کند، «اللَّهُمَّ اَنْضُرْ جُيُوشَ الْمُؤْمِنِينَ»؛ ای امیرالمؤمنین علیه‌السلام: «خدا! لشکریان مسلمان را باری کن». جمله‌ای که در جایگاهی که رهبر معظم انقلاب می‌نشیند نوشته شده بود.

صندلی‌ها مرتب و منظم است و به نظر می‌رسد همچون سایر دیدارها، در این دیدار هم به‌خاطر رعایت پروتکل‌های بهداشتی البته با نظم و انضباط بسیار بالایی، میهمانان باید روی صندلی بنشینند.

ساعت که از ۹ رده می‌شود، اندک اندک افسران و امرای نیروی هوایی و نیروی پدافند هوایی وارد حسینی‌ه می‌شوند. به خاطر کرونا، جمعاً ۱۴۴ صندلی به صورتی بسیار منظم چیده شده و پشت هر کدام هم شماره صندلی ثبت است. افسران که

وارد می‌شوند، اول به کارتی که دست شان است نگاه می‌کنند تا جای خود را پیدا کنند. حقا لباس و آرم و علائم منظم شان، چشم نواز است.

اولین نفر از فرماندهان، امیر سرتیپ خلبان هادیان جانشین فرمانده نیروی هوایی ارتش است که وارد حسینی‌ه می‌شود و صدای خوش‌ویسش پر ملاتش با افسران و امرای نیروی هوایی ارتش در فضای حسینی‌ه می‌پیچد.

هرچند حسینی‌ه هنوز خالی است اما بدم نمی‌آمد که از جانشین خوش برخورد نهجاها چند سؤال درباره نیروی هوایی بپرسم؛ مثلاً وضعیت عملیاتی جنگنده‌های بومی کوثر، یا ماجرای خرید جنگنده و حتی ارتقای میراژهای نهجاها، منتهی حس کردم که اینجا جای خوبی نیست برای سؤال‌های تخصصی.

ساعت ۹ و نیم است و حسینی‌ه تقریباً پر شده. اگر نگاهی کلی به افسران و امرای حاضر در حسینی‌ه بیندازیم، تقریباً ترکیبی از افسران ارشد با درجات بالا اما جوان و امرای با سابقه و کارگشته، فضای جلسه را پر کرده‌اند؛ انکار جوان‌گرایی در نیروی هوایی و نیروی پدافند هوایی در حال جا افتادن است، بخصوص اینکه فرمانده و جانشین فرمانده نهجاها هم خودشان آنچنان سن و سال زیادی ندارند.

یک چشمم به در ورودی است و چشم دیگرم به میهمانان تا همه چیز را خوب ببینم. ناگهان یکی از مشهورترین امرای ارتش که این روزها ضدانقلاب علیه او خیرسازهای زیادی کرده است، وارد حسینی‌ه می‌شود. آخرین بار او را در رزمایش مشترک مدافعان آسمان ولایت ۷ در جنوب کشور دیده بودم، همچنان خوش برخورد و خنده‌رو بود، با افسران و امرای ارتش خوش و بش گرمی کرد و در صف نخست در بین فرماندهان عالی رتبه نشست.

ساعت ۱۰ و ۳۰ دقیقه بود، رأس ساعت

امیر سرتیپ واحدی فرمانده نهجاها، فرمان خیردار صادر کرد؛ این یعنی فرمانده وارد شده است. بعد از خیردار، سرود ملی پخش شد و بعد هم رهبر انقلاب خطاب به فرمانده نیروی هوایی فرمان آزادباش دادند، یکی از میان جمعیت برخاست و شعار داد: «صلی علی محمد(ص)، بوی خمینی آمد» بعد هم «فرمانده، فرمانده؛ آماده‌ایم آماده»؛ شور خاصی میان افسران و امرای نیروی هوایی ایجاد شد.

فرمانده نیروی هوایی اجازه گرفت و پشت تریبون رفت و گزارش جامعی از عملکرد نیروی هوایی ارتش ارائه کرد. امیر سرتیپ واحدی ۲۸ شهروماه سال جاری به فرماندهی نهجاها منصوب شده اما گزارش جامعی از عملکرد این نیرو در حوزه‌های نظامی، عملیاتی، فرهنگی، کمک‌رسانی و مردم یاری، عقیدتی و... ارائه کرد.

ساعت ۱۲ و نیم است و فرمانده نهجاها نظرم را جلب کرد؛ اول گزارشش از به نتیجه رسیدن نقشه راه آینده نیروی هوایی و دوم بخش پهپادی نیروی هوایی ارتش؛ از عملیاتی شدن پهپاد کمان ۱۲ و پایان تست‌های پهپاد دوبردر کمان ۲۲. کمان ۲۲ یک پیشتر تصاویری از آن منتشر شده، پهپادی رزمی - شناسایی و ساخت نهجاست که تصاویرش بازتاب بسیار زیادی در رسانه‌های داخلی و خارجی داشت.

بعد از فرمانده نهجاها، فرمانده معظم کل قوا سخنرانی را آغاز کردند. اولین کلام‌شان بعد از حمد و ثنای الهی، «خوش آمدید» بود. لحن پدارنه ایشان این خوش‌آمدید را خیلی دلچسب کرد و لبخند را بر لبان افسران نیروی هوایی نشاناد.

بعد از خوش‌آمدگویی، اولین کلام رهبر معظم انقلاب، ابراز دلتنگی برای بقیه افسران و درجه داران بود که به دلیل محدودیت‌های کرونايي نشده که امسال هم میهمان حسینی‌ه باشند؛ «شرایط نامساعد کرونا نگذاشت آن‌طور که مایل بودیم جلسه را برگزار کنیم، دوست می‌داشتیم جمع

زیادی از عزیزان امروز اینجا باشند.» «من هم تزریق نوبت سوم واکسن کرونا را انجام دادم، توصیه می‌کنم مردم هم حرف پزشکیان و متخصصان را گوش کنند، من مقید به ماسک زدن و رعایت سخنان پزشکیان و متخصصان هستم.» این را در پخش اول کلام‌شان گفتند که نشان می‌داد چقدر ایشان به رعایت شیوه نامه‌های بهداشتی و تجویزهای پزشکان اهتمام دارند.

در بخشی که رهبر انقلاب پیرامون نیروی هوایی سخن گفتند، چند کلیدواژه وجود داشت که به‌نظرم مهم می‌آمد؛ «بیعت شگفتی‌ساز نیروی هوایی»، «عمق داشتن اقدام نیروی هوایی در ۱۹ بهمن»، «ضربه آخر بر پیکره پوسیده رژیم طاغوت»، «عمل به نیاز لحظه» و...

جالب بود، رهبر وقتی سخن از بموقع بودن اقدام افسران نیروی هوایی در بیعت با امام و انقلاب اسلامی به میان آوردند، به فرمانده و مجموعه نیروی هوایی هم توصیه کردند که، «ببینید نیروی هوایی امروز به چه چیز نیاز دارد، همان کار را انجام دهید.» من به عنوان کسی که بیش از یک دهه روی مباحث نظامی کشور تمرکز کرده‌ام، بیش از همه چیز، ذهنم روی تقویت توان هوایی بخصوص در حوزه جنگنده رفت تا مباحث دیگر.

«فرمانده» دو مثال هم از اقدام انقلابی و قابل توجه نیروی هوایی زدند؛ یکی آنجایی که مقابل توطئه در پایگاه تبریز ایستادند و کودتای نوژه را نیروی هوایی خودش خنثی کرد و دیگری راه‌اندازی «جهاد خودکفایی» در نیروی هوایی از همان روز اول. جالب بود که رهبری حتی در جریان ریز موضوعات مرتبط با نیروی هوایی مثل تولید قطعه و تلاش برای خودکفایی در این عرصه هم هستند.

اما داستان غم‌انگیز خیانت‌های رژیم شاه به کشور و مردم هم از زبان رهبر معظم انقلاب جالب بود؛ آنجایی که

گفتند «داستان غم‌انگیزی است، حضور امریکایی‌ها در ارتش قبل از انقلاب» و بعد هم به ماجرای اعزام جنگنده‌های ارتش به ویتنام برای مقابله با «ویت‌کنگ‌ها اشاره کردند».

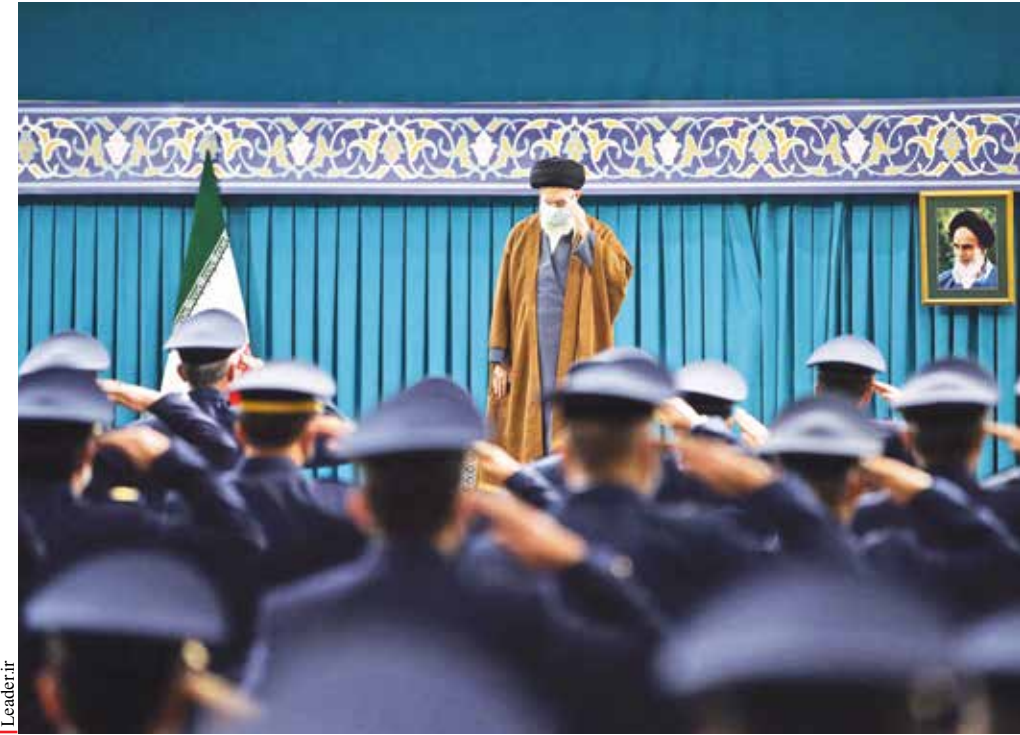
دیروز نکته‌ای را رهبری گفتند که من تا حالا نشنیده بودم؛ «برایم نقل کرده‌اند اسنادی وجود دارد که جنگنده‌های فانتوم ارتش پیش از انقلاب به اسرائیل هم رفته‌اند، لابد برای بمباران فلسطینی‌های مظلوم رفته‌اند.»

بخش پایانی سخنان فرمانده معظم کل قوا هم به «جهاد تبیین» اختصاص داشت. مدتی است که ایشان در حال تبیین یک کار مهم هستند که نامش را «جهاد تبیین» گذاشته‌اند. دیروز این جهاد

را «فریضه فوری و قطعی» خطاب کردند و مخاطبان اصلی‌اش را هم به ترتیب رسانه ملی، رسانه‌های دیگر کشور، [فعالان] فضای مجازی و تمام کسانی که منبری برای حرف زدن دارند، قرار دادند.

دیکتاتوری رسانه‌ای و حذف تصاویر و مطالب مربوط به شهید سلیمانی هم دیروز توسط رهبر انقلاب مورد اشاره قرار گرفت؛ منظور ایشان احتمالاً مربوط به شبکه اجتماعی اینستاگرام بود که پست‌های حاوی تصاویر شهید سلیمانی را حذف می‌کند.

بایدن و ترامپ هم که این روزها با هم درگیری رسانه‌ای و لفظی دارند و هر یک، دیگری را به ناکارآمدی و فساد متهم می‌کنند، در بیانات رهبری مورد اشاره قرار

Leader.ir

گرفتند؛ آنجایی که گفتند: امریکا امروز از جایی ضربه می‌خورد که هرگز آن را محاسبه نکرده است، رئیس‌جمهور قبلی و فعلی امریکا دست به دست هم دادند که تمهه آبروی امریکا را ببرند. آیا فکرش را می‌کردند که از اینجا ضربه بخورند؟

دو نکته دیگر از این دیدار دلچسب باقی مانده؛ یکی ذکر خیر رهبر معظم انقلاب از عکس تاریخی و ماندگار مرحوم حسین پرتوی عکاس انقلاب از دیدار همافران و نیروی هوایی با امام راحل و اینکه اگر این تصویر منتشر نمی‌شد، این روز ماندگار و تاریخ‌ساز نمی‌شد و دست آخر اینکه، امروز کشور بهتر خواهد بود.»

عضو شورای عالی ایرنا و کارشناس حوزه ارتباطات در مصاحبه اختصاصی با «ایران» واکاوی کرد

رسانه، قدرت هوشمند و واقعیت «جنگ ترکیبی»

رهبر انقلاب اسلامی روز قبل و در جریان دیدار با نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در حسینی‌ه امام خمینی (ره) نسبت به نبرد ترکیبی دشمن علیه جمهوری اسلامی هشدار دادند و فرمودند نمی‌توانیم در برابر تهاجم ترکیبی دشمنان در موضع دفاعی بمانیم و باید در زمینه‌های مختلف از جمله رسانه‌ای، امنیتی، اقتصادی مقابله تهاجم ترکیبی داشته باشیم.
هشدار رهبر حکیم انقلاب زمینه‌ای شد برای گفت‌وگو با دکتر سپهر خلجی مدرس ارتباطات تا مفهوم و ابعاد جنگ ترکیبی دشمن را بهتر و بیشتر بشناسیم؛

■ **به‌عنوان اولین سؤال دلیل سابقه و زمینه‌های جنگ ترکیبی را توضیح دهید؟**
سابقه اشارات و ارجاعات رهبر معظم انقلاب به تهاجم ترکیبی دشمن فقط مربوط به این دیدار نیست بلکه معظم‌له بارها در طول سال‌های گذشته به انواع تهاجم دشمن علیه جمهوری اسلامی با عناوینی نظیر جنگ نرم، جنگ تبلیغاتی، جریان تحریف، انقلاب رنگی، جنگ دیپلماسی، جنگ نیابتی، نفوذ و... اشاره داشته‌اند اما در دیدار دیروز رسماً از تهاجم ترکیبی دشمن که مجموعه‌ای است از همه اقدامات و خصمانه که به‌صورت هم‌زمان و یکپارچه علیه ملت ایران بکار می‌رود نام بردند.

به این مسأله باید توجه داشته باشیم که اساساً شخصیت و هویت جنگ‌ها تغییر کرده است و به منظور رسیدن به اهداف راهبردی گزینه‌های زیادی وجود دارد که عموماً با جنگ مسلحانه کلاسیک ادغام و ترکیب می‌شوند. به عبارتی جنگ ترکیبی فرصت آزمون و خطا نیست، کشوری موفق است و می‌تواند تهدیدها و حملات را خنثی کند که مستقیم فرماندهی و کنترل خود را با با اقتضانات جدید به‌روز کرده باشد. بنابراین نظر صاحب‌نظران آنچه باعث رشد تهدیدات ترکیبی شده است (به استناد

مطالعات دانشگاه دفاع ملی سوئد در کتاب «مقابله با تهدیدهای ترکیبی» که در سال ۲۰۱۸ به چاپ رسیده است) شش عامل؛ تغییر ماهیت نظم جهانی، توسعه سریع فناوری‌های جدید در فضای سایبر، جهانی شدن نوع جدیدی از اقدامات مبتنی بر شبکه، تغییر فضای اطلاعات و چشم‌انداز رسانه، تغییر ماهوی درگیری و جنگ و بویژه تغییرات نسلی هستند که هر کدام قابل توضیح و تبیین است.

■ **آیا جنگ ترکیبی پدیده جدید است؟**
جنگ ترکیبی پدیده جدیدی نیست اما به دلیل توسعه بسترهای دیجیتال و مجازی در دوران جدید ابعاد نوپدیدی پیدا کرده و اهمیت استفاده از ابزارها در جنگ ترکیبی افزایش یافته است زیرا ابزارهای جدید قدرتمندتر و هزینه‌های استفاده از آن کاهش یافته است.

نبرد ترکیبی به لحاظ مفهومی عبارت است از: «رویکردی مدرن و غیر منفرد به جنگ. به گونه‌ای که عملیات نظامی و راهبردهای سیاسی به‌صورت ترکیبی در اشکال مختلف و با شیوه‌های نامتعارف اهداف خود را دنبال می‌کند. در این نبرد ۸ عامل مهم به‌صورت ترکیبی استفاده می‌شوند شامل: نیروهای نظامی، نیروهای ویژه، نیروهای نامتعارف، حمایت از ناآرامی‌های داخلی، نبرد اطلاعاتی و تبلیغاتی، دیپلماسی، حملات سایبری و نبرد اقتصادی.»

نبرد ترکیبی لزوماً با کشتار و بمباران و تصاویر آزاردهنده همراه نیست، اما بعضاً پیامدهایی به مراتب دردناک‌تر به همراه دارد که به مدد امپراطوری رسانه از نظرها پنهان می‌ماند نظایر آن را در طول این سال‌ها شاهد بوده‌ایم؛ مثل تحریم دارویی در حوزه نظام سلامت یا تحریم بانکی در حوزه نظام مالی. از نکات مهم جنگ ترکیبی هم‌زمان و موازی بودن حربه‌های چندگانه برای افزایش تأثیرگذاری و حصول نتیجه است. لازم است توجه داشته باشیم که این پدیده جزئی از «قدرت هوشمند»

است. یعنی یکی از مؤلفه‌های استفاده و ترکیب ابزارهای قدرت با هوشمندی و در زمان مناسب. عنوان قدرت هوشمند را برای نخستین بار سوزان راسل برای توسعه سریع فناوری‌های جدید در فضای سایبر، جهانی شدن نوع جدیدی از اقدامات مبتنی بر شبکه، تغییر فضای اطلاعات و چشم‌انداز رسانه، تغییر ماهوی درگیری و جنگ و بویژه تغییرات نسلی هستند که هر کدام قابل توضیح و تبیین است.

■ **هدف دشمن از تهاجم ترکیبی چیست؟**
طبیعی است که هدف یک نیروی متخاصم در نبرد ترکیبی در وهله اول به هم زدن نظم و تضعیف توان رقیب و نهایتاً براندازی و اضمحلال است، اقدامی که دشمنان در طول این سال‌ها علیه بسیاری از ملت‌ها بنا برده‌اند.

به لحاظ واژه شناسی واژه جنگ ترکیبی برای اولین بار توسط فرانک هافمن در سال ۲۰۰۷ در مقاله «منابعات در قرن ۲۱، ظهور جنگ‌های ترکیبی» استفاده شد. البته خود هافمن می‌گوید این واژه را ابتدا «رابرت واکر» یکی از تفنگداران آمریکایی در سال ۱۹۹۸ استفاده کرده است اما استفاده از این واژه پس از الحاق کریمه به روسیه در ۲۰۱۴ به‌صورت برجسته‌تری استفاده شد. روسیه تصرف کریمه را با یک حمله سایبری به اوکراین آغاز کرد و حمله را با نبرد الکترونیک پشتیبانی کرد تا مقامات کریمه ارتباط خود را با کیف از دست دادند. روسیه به وسیله رسانه‌های حس سردرگمی و انفعال را در بین ساکنان

نبرد ترکیبی به لحاظ مفهومی عبارت است از: «رویکردی مدرن و غیر منفرد به جنگ. به گونه‌ای که عملیات نظامی و راهبردهای سیاسی به‌صورت ترکیبی در اشکال مختلف و با شیوه‌های نامتعارف اهداف خود را دنبال می‌کند. در این نبرد ۸ عامل مهم به‌صورت ترکیبی استفاده می‌شوند شامل: نیروهای نظامی، نیروهای ویژه، نیروهای نامتعارف، حمایت از ناآرامی‌های داخلی، نبرد اطلاعاتی و تبلیغاتی، دیپلماسی، حملات سایبری و نبرد اقتصادی.»

کریمه تشدید کرد و نهایتاً کریمه بدون خونریزی اشغال شد. جنگ‌های ترکیبی روسیه با عنوان دکترین «گراسیموف» شناخته می‌شود.

■ **قدری بیشتر درباره ویژگی‌های جنگ ترکیبی توضیح دهید.**
نبرد ترکیبی حائز برخی ویژگی‌هاست که بسیار قابل توجهند. در نبرد ترکیبی جنگ از حالت سنتی خارج می‌شود. یعنی در شیوه سنتی جنگ در انحصار دولت‌هاست و در مقیاس ملی انجام می‌شود اما در جنگ ترکیبی وسایل و روش‌های مورد استفاده نامحدود است و طرف مقابل لزوماً

بدرستی روشن نیست. طولانی شدن نبرد و خستگی مفراط نیروهای مورد هدف در نبرد ترکیبی از دیگر ویژگی‌های این نبرد است. در این نبرد رسانه نقش ویژه دارد و از رسانه و انواعی از تاکتیک‌ها رسانه‌ای برای تأثیرگذاری بر افکار عمومی استفاده می‌شود. رشد بی‌سابقه رسانه و ارتباطات اجتماعی تقریباً امکان ایجاد تغییر، دستکاری و بازآفرینی تصویر هر واقعه‌ای را در اذهان عمومی فراهم کرده است و این مهم به پیچیدگی و تأثیر نبردهای ترکیبی افزوده است. در جنگ ترکیبی استفاده از بستر سایبر برای انگاره‌سازی در ذهن مردم، ایجاد تصویر مطلوب از دشمن و تصویر ناموجه و مخدوش از دولت در اذهان عمومی مورد توجه قرار می‌گیرد.

یکی از تهدیدات جدی عرصه رسانه در نبرد ترکیبی، انتشار اخبار جعلی است که در این رابطه از تکنیک اطلاعات شویی بهره گرفته می‌شود. اطلاعات شویی (Information Laundering) رویکردی برای اثرگذاری در یک محیط رسانه‌ای در نبرد ترکیبی است. در طی این فرآیند بازیکر متخاصم به اطلاعات غلط و فریبکارانه از طریق واسطه‌ها (افراد متعددی که خواسته یا ناخواسته در کمپین‌ها حضور دارند) مشروعیت می‌بخشد تا با تحریف تدریجی یک روایت، منبع اصلی اخبار ناپدید شده و کناشر متخاصم در مرحله جایگزینی بتواند روایت جعلی را جایگزین واقعیت کند. لایه‌بندی مهم‌ترین مرحله در فرآیند اطلاعات‌شویی است که در این مرحله روایت جعلی در فاز جایگزینی وارد منابع محتوایی شده و در چرخه اخبار رشد کرده و در نهایت به‌دلیل فراگیر شدن، این روایت (جعلی) وارد گفتمان عمومی جامعه می‌شود.

یکی دیگر از عناوینی که در نبردهای ترکیبی مورد توجه قرار گرفته است «نئوتوریسم» به‌عنوان یکی از راهبردهای مهم در اجرایی کردن

نبرد ترکیبی است. نئوتوریسم عبارت جدیدی است که توسط استادان مطالعات امنیتی در دانشگاه بلاروس ابداع شد و نقطه شروع نبرد را اثرگذاری بر نخبگان فکری و تأثیرگذاران درونی و بیرونی هر جامعه معرفی می‌کند و قائل به کنترل مناسبات فضای واقعی از طریق اثرگذاری بر چهارچوب‌های پذیرفته شده فکری و ارزشی جامعه هدف است، گاه این تأثیرگذاری را در رویکرد مردم و گاه به تشکیل و تقویت گروه‌های تندرو و ایجاد آشوب یا دیگری مسلحانه می‌انجامد.

■ **راهبردهای مقابله با جنگ ترکیبی را چه می‌دانید؟**

طبیعی است کشوری که در معرض نبرد ترکیبی قرار می‌گیرد باید در برابر آن اقدام به ساماندهی «دفاع و تهاجم ترکیبی» کند. باید نبرد ترکیبی دشمن را با تمام امکانات پاسخ داد و کار مقابله با تهدید ترکیبی را صرفاً متوجه نیروهای مسلح ندانست. در دفاع ترکیبی باید همه بخش‌های کلیدی جامعه در مراحل برنامه‌ریزی و اجرا در نظر گرفته شده و به میدان بیایند و در این میان البته مهم‌ترین نقش را دستگاه‌های فریبکارانه از طریق واسطه‌ها (افراد متعددی که خواسته یا ناخواسته در کمپین‌ها حضور دارند) مشروعیت می‌بخشد تا با تحریف تدریجی یک روایت، منبع اصلی اخبار ناپدید شده و کناشر متخاصم در مرحله جایگزینی بتواند روایت جعلی را جایگزین واقعیت کند. لایه‌بندی مهم‌ترین مرحله در فرآیند اطلاعات‌شویی است که در این مرحله روایت جعلی در فاز جایگزینی وارد منابع محتوایی شده و در چرخه اخبار رشد کرده و در نهایت به‌دلیل فراگیر شدن، این روایت (جعلی) وارد گفتمان عمومی جامعه می‌شود.

یکی دیگر از عناوینی که در نبردهای ترکیبی مورد توجه قرار گرفته است «نئوتوریسم» به‌عنوان یکی از دستور کار دائمی قرار بگیرد.